

﴿ 152. MEKTUP ﴾

١٥٢- ﴿ الْمَكْتُوبُ الثَّانِي وَالْخَمْسُونَ وَالْمِائَةُ : إِلَى السَّيِّدِ فَرِيدٍ فِي بَيَانِ أَنَّ
إِطَاعَةَ الرَّسُولِ عَيْنُ إِطَاعَةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَمَا يُنَاسِبُ ذَلِكَ ﴾

قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى "مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ" فَجَعَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ إِطَاعَةَ
الرَّسُولِ عَيْنَ إِطَاعَتِهِ فَاطَاعَةُ الْحَقِّ عَزَّ وَجَلَّ بِدُونِ إِطَاعَةِ الرَّسُولِ لَيْسَ بِإِطَاعَةٍ لَهُ
سُبْحَانَهُ وَلِذَلِكَ أوردَ كَلِمَةً "قَدْ" تَأْكِيدًا لِهَذَا الْمَعْنَى وَتَحْقِيقًا لَهُ لِئَلَّا يُفَرِّقَ مُهَوِّسٌ
بَيْنَ هَاتَيْنِ الْإِطَاعَتَيْنِ وَيَخْتَارَ أَحَدِيهِمَا دُونَ الْأُخْرَى وَقَدْ وَبَّخَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ فِي مَحَلِّ
آخَرٍ جَمَاعَةً فَرَّقُوا بَيْنَ هَاتَيْنِ الْإِطَاعَتَيْنِ حَيْثُ قَالَ سُبْحَانَهُ "يُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ
اللَّهِ وَرُسُلِهِ" الْآيَةَ نَعَمْ قَدْ صَدَرَتْ مِنْ بَعْضِ الْمَشَائِخِ وَقْتُ غَلَبَةِ الْحَالِ وَالسَّكْرِ
كَلِمَاتٌ مُؤَذِّنَةٌ بِالتَّفَرُّقَةِ بَيْنَ هَاتَيْنِ الْإِطَاعَتَيْنِ وَمُشْعِرَةٌ بِاخْتِيَارِ مَحَبَّةِ أَحَدِيهِمَا عَلَى
الْأُخْرَى كَمَا ثَقُلَ أَنَّ السُّلْطَانَ مُحَمَّدًا الْغَزْنَويَّ لَمَّا نَزَلَ مَرَّةً فِي أَيَّامِ سُلْطَانَتِهِ فِي
قُرْبِ قَرْيَةِ خَرْفَانَ أَرْسَلَ وَاحِدًا مِنْ وُكَلَائِهِ إِلَى الشَّيْخِ أَبِي الْحَسَنِ الْخَرْقَانِيَّ
وَالْتَمَسَ مِنْهُ الْحُضُورَ عِنْدَهُ وَقَالَ لِرَسُولِهِ إِذَا فَهِمْتَ تَوْفَقًا مِنَ الشَّيْخِ فَأَقْرَأْ هَذِهِ الْآيَةَ
"أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ" فَلَمَّا فَهِمَ الرَّسُولُ تَوْفَقًا مِنَ
الشَّيْخِ قَرَأَ الْآيَةَ الْمَذْكُورَةَ فَقَالَ لَهُ الشَّيْخُ فِي جَوَابِهِ إِنِّي مَشْغُولٌ بِإِطَاعَةِ اللَّهِ تَعَالَى
بِحَيْثُ لَمْ أَفْرُغْ مِنْهَا بَعْدُ لِإِطَاعَةِ رَسُولِ اللَّهِ فَكَيْفَ لِإِطَاعَةِ أُولَى الْأَمْرِ فَجَعَلَ
حَضْرَةَ الشَّيْخِ إِطَاعَةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ غَيْرَ إِطَاعَةِ الرَّسُولِ وَهَذَا الْكَلَامُ بَعِيدٌ عَنِ
الْإِسْتِقَامَةِ وَالْمَشَائِخِ الْمُسْتَقِيمُوا الْأَحْوَالِ يَتَحَاشَوْنَ مِنْ أَمْثَالِ هَذَا الْكَلَامِ وَيَعْلَمُونَ
أَنَّ إِطَاعَةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ فِي إِطَاعَةِ رَسُولِهِ فِي جَمِيعِ مَرَاتِبِ الشَّرِيعَةِ وَالطَّرِيقَةِ
وَالْحَقِيقَةِ وَيَعْتَقِدُونَ أَنَّ إِطَاعَةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ فِي غَيْرِ إِطَاعَةِ رَسُولِهِ عَيْنُ الضَّلَالَةِ
(وَتَقُلْ) أَيْضًا أَنَّ شَيْخَ بَلَدَةِ مِهْنَةِ الشَّيْخِ أَبَا سَعِيدٍ أَبَا الْخَيْرِ عَقَدَ مَجْلِسًا وَكَانَ فِي

ذَلِكَ الْمَجْلِسِ وَاحِدٌ مِنْ أَجَلَةٍ سَادَاتِ خُرَاسَانَ فَدَخَلَ فِي ذَلِكَ الْإِتِّاءِ اتِّفَاقًا
 مَجْذُوبٌ مَغْلُوبُ الْحَالِ فَقَدَّمَهُ الشَّيْخُ عَلَى السَّيِّدِ الْأَجَلِ فَلَمْ يَحْسُنْ ذَلِكَ لِلْسَّيِّدِ
 فَقَالَ الشَّيْخُ لِلْسَّيِّدِ إِنَّ تَعْظِيمَكَ بِوَاسِطَةِ مَحَبَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 وَتَعْظِيمِ هَذَا الْمَجْذُوبِ بِوَاسِطَةِ مَحَبَّةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَالْأَكَابِرِ الْمُسْتَقِيمِ الْأَحْوَالِ
 لَا يُجَوِّزُونَ أَيْضًا هَذَا الْقِسْمَ مِنَ التَّفْرِقَةِ وَيَرَوْنَ غَلْبَةَ مَحَبَّةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ عَلَى مَحَبَّةِ
 رَسُولِهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ مِنْ سَكْرِ الْحَالِ وَلَا يَعْتَقِدُونَهَا شَيْئًا غَيْرَ الْفُضُولِ
 وَلَكِنْ يَنْبَغِي أَنْ يُعْلَمَ هَذَا الْقَدْرُ أَنَّ مَحَبَّةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ غَالِبَةٌ فِي مَقَامِ الْكَمَالِ الَّذِي
 هُوَ مَرْتَبَةُ الْوَلَايَةِ وَمَحَبَّةِ الرَّسُولِ غَالِبَةٌ فِي مَقَامِ التَّكْمِيلِ الَّذِي فِيهِ نَصِيبٌ مِنْ مَقَامِ
 النُّبُوَّةِ بِنِّتَا اللَّهُ سُبْحَانَهُ عَلَى إِطَاعَةِ الرَّسُولِ الَّتِي هِيَ عَيْنُ إِطَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ.

﴿ TÜRKÇE ANLAMLI ﴾

Bu mektup Seyyid Ferid'e yazılmış olup, Rasûl'e itaatin Hakk Subhânehû'ya itaatin aynısı olduğunu ve benzer meseleleri içermektedir.

Allah Subhânehû ve Te'âlâ şöyle buyurur: "men yuti'u'r-rasîle fe gad etâ'allab/Kim Peygambere itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur." (Nisâ, 80). Allah Subhânehû Peygambere itaati, kendisine olan itaatın aynısı olarak kabul etti. Peygambere itaat etmeksizin Hakk Te'âlâ'ya itaat etmek, O Subhânehû'ya itaat değildir. Bu sebeptendir ki bir şaşkın çıkıp da bu iki itaatın arasını ayırarak sadece birini seçmesin diye, Allah Subhânehû bu mânâyı teyid için te'kid edâtı olan "kad" kelimesi ile ifade buyurdu. Hakk Te'âlâ başka bir âyetle bu iki itaatın arasını ayıranları kınayarak şöylece azarladı. Şöyle buyurdu: "Allâh ile elçilerinin arasını ayırmak isterler, "Kimine inanırız, kimini inkâr ederiz!" derler; bu ikisinin (inanmakla inkârın) arasında bir yol tutmak isterler." (Nisâ, 150).

Evet... Sekrin ve halin baskınlığı sırasında meşâyih'in bazısından bu iki itaatın arasını ayırmayı çağrıştıran ve birinin muhabbetinin tercih edildiğini hissettiren sözler sâdir olmuştur. Mesela nakledilir ki; Sultan Mahmud Gaznevî saltanatı zamanında bir defasında Harakân köyünün

yakınına gitmiş ve vezirlerinden birini Şeyh Ebû'l-Hasan el-Harakânî²⁶⁵'ye göndererek huzuruna gelmesini rica etmiş. Gönderdiği elçiye demiş ki: "Eğer bu kabul konusunda şeyhten bir duraksama sezinlersen (gelmek itemezse) ona şu ayeti oku: *"Allah'a itaat edin, Peygambere de itaat edin ve sizden olan emir sahibine de itaat edin."* (Nisâ, 59). Elçi şeyhin gelmek istemediğini anlayınca bu ayeti okudu. Şeyh şöyle cevap verdi: *"Ben Allah'a itaatle meşgulüm ve benîm O'na itaatini tamamlayıp Rasûlullah'a itaate vakit bulamadım. Nerde kaldı emir sahiplerine itaate vakit bulacağım."*

Hazreti şeyh, Hakk'a itaati Rasûl'e itaatın dışında bir şey kabul etti. Bu söz istikâmetten uzaktır. Halleri istikâmet üzere olan büyükler bu tür sözler söylemekten kaçınırlar ve bilirler ki; şer'atın, tarikatın ve hakikatin tüm mertebelerinde Hakk Subhânehû'ya itaat O (Celle Celâluhû)'nun Rasûlü'ne itaat etmekten geçer. Onlar Rasûlü'ne itaat etmeksizin Hakk Subhânehû'ya itaatın sapkınlık olduğuna inanırlar.

Yine anlatılmıştır ki, Mihne²⁶⁶ beldesinin şeyhi Şeyh Ebû Sa'îd Ebû'l-Hayr²⁶⁷ bir meclis kurmuş. Horasan Seyyidlerinin saygın büyüklerinden biri de bu mecliste bulunuyormuş. Tam o esnada, hâlin yoğunluğunu yaşayan bir meczup tesadüfen içeriye girmiş ve Şeyh meczubu bu değerli seyyidin önüne geçirmiş. Seyyid bu durumdan rahatsız olunca Şeyh ona demiş ki: "Sana saygı göstermek Allah Rasûlü'nün (Sallallahu Aleyhi ve Selem) muhabbeti sebebiyledir ama bu meczuba saygı göstermek Hakk Subhânehû'nun muhabbeti sebebiyledir."

Halleri istikâmet üzere olan büyükler bu tür bir ayrımı da câiz görmemişler, Hakk Subhânehû'nun muhabbetinin O'nun (Celle Celâluhû) elçisinin muhabbetine gâlip gelmesini hal sarhoşluğu olarak kabul etmişler ve onun fuzûlî olduğuna inanmışlardır.

Ancak şu kadarını bilmek gerekir ki; velâyet mertebesi olan kemâl makamında Hakk Subhânehû'nun sevgisi gâlîptir; nübüvvet makamından nasibi olan kemâle erdirmeye makamında da Rasûl'ün muhabbeti gâlîptir.

Allah Subhânehû bizleri Allah'a itaatın aynısı olan Rasûl'e itaat çizgisi üzerinde sâbit kılsın.

²⁶⁵ Ebu'l-Hasan el-Harakânî (v. 425/1033).

²⁶⁶ Mihne Horasan taraflarında bir beldenin adıdır.

²⁶⁷ Ebû Sa'îd Ebû'l-Hayr (v. 440/1049). "Havrâ (Hûriler)" kelimesiyle başlayan bir rubâîsi vardır. Ya'kûb Çerhi hazretleri bu rubâîye, "Havrâîyye" adında Farsça bir şerh yazmıştır. Ayrıca Ubeydullah Ahrâr hazretleri de bu rubâî için "Risâle-i Havrâîyye" adında bir şerh yazmıştır.

❧ KELİME ANLAMI ❧

152. **يُزْ عَلِي إِيكِنْسِي مِئْتُپُ** (Xatme gönderilmiştir?) **اَلْمَكْتُوبُ الثَّانِي وَالْخَمْسُونَ وَالْمِائَةُ** Seyyid Ferid'e **فِي بَيَانِ** Şunun beyanı hakkındadır ki; **عَيْنُ اطَاعَةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ** Peygambere itaat etmek **اَنَّ اطَاعَةَ الرَّسُولِ** Hak Teâlâ'ya itaatın aynısıdır (Dafaa?) **وَمَا يُنَاسِبُ ذَلِكَ** Ve de bununla ilgili konular hakkındadır ➤

"Kim Peygambere itaat ederse" "مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ" Allâh-u Teâla buyurdu ki; Allâhu فَجَعَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ Şüphesiz Allah'a itaat etmiştir" فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ itaat ederse" عَيْنَ اطَاعَتِهِ Peygambere itaati (Nec eylemiştir) اطَاعَةَ الرَّسُولِ (Neciyi?) Teâla eylemiştir Kendisine yapılan itaatin aynısı فَاطَاعَةُ الْحَقِّ عَزَّ وَجَلَّ Allâh-u Teâla'ya itaat etmek كَيْسَ بِاطَاعَةٍ لَهُ سُبْحَانَهُ Peygambere itaat etmeden (Nasili?) بِذُونِ اطَاعَةِ الرَّسُولِ (Nasili?) Teâla'ya itaat değildir وَلِذَلِكَ "قد" Ayette (te'kid edati olan) أَوْرَدَ كَلِمَةً "Ve de" وَتَبَحُّقًا لَهُ تَأْكِيدًا لِهَذَا الْمَعْنَى Bu manayı pekiştirmek için (Nici?) بَيْنَ مُهَوَّسٍ Şaşkın bir (Neciyi?) يُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا Ayırmak istiyorlar (Neciyi?) سُبْحَانَهُ Allâh-u Teâla şöyle buyurdu: يُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا Ayırmak istiyorlar (Neciyi?) سُبْحَانَهُ Allâh-u Teâla şöyle buyurdu: وَرُسُلِهِ الْآيَةِ Allah ve Resûl'ü'nün arasını قَدْ صَدَرَتْ Evet! Sâdır olmuştur (Nindeni?) سَكْرٍ وَهَالٍ وَالسَّكْرِ وَتَ غَلَبَ الْحَالِ وَالسَّكْرِ Sekrin ve hâlin مُؤَذِّنَةٌ بِالتَّفْرِقَةِ كَلِمَاتٌ Bir takım sözler ki; (Nec sâdır olmuştur) بَيْنَ هَاتَيْنِ الْإِطَاعَتَيْنِ Bu iki itaat arasında (Neciyi?) بِاخْتِيَارٍ مَحَبَّةٍ اخَذِيهُمَا İkisinden birinin sevgisinin عَلَى الْآخَرَى Diğeri (Neciyi?) كَمَا نُقِلَ Nitekim nakledildi ki; أَنْ السُّلْطَانِ

Bir kere konakladığında (Ne) Sultan Mahmut Gaznevî مرةً لَمَّا نَزَلَ مَرَّةً Harkân Köyü Harkân Köyü (Nereder?) فِي قُرْبِ قَرْيَةِ خَرْقَانٍ فِي Saltanatı zamanında (Nereder?) فِي أَيَّامِ سُلْطَانَتِهِ zamanı (Nereder?) إِلَى الشَّيْخِ أَبِي Elçilerinden birini göndermiş (Nereder?) وَالتَّمَسَّ مِنْهُ Şeyh Ebu'l-Hasan Harkânî'ye Ve ondan istemiş (Nereder?) إِذَا فَهِمْتُ Ve elçisine demiş ki; وَقالَ لِرَسُولِهِ Huzuruna gelmesini عِنْدَهُ فَافْرَأْ هَذِهِ Şeyhten (Nereder?) مِنَ الشَّيْخِ (Nereder?) تَوَقُّفًا Bir duraksama (Nereder?) وَأَطِيعُوا الرُّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ "Allah'a itaat edin" أَطِيعُوا اللَّهَ Şu Âyeti oku! فَلَمَّا فَهِمَ الرُّسُولُ (Allah'ın) Resûlü'ne ve sizden olan emir sahiplerine de itaat ediniz (Nereder?) قَرَأَ الْآيَةَ Şeyhten (Nereder?) مِنَ الشَّيْخِ (Nereder?) تَوَقُّفًا Duraksama (Nereder?) فِي جَوَابِهِ Bu Şeyh de ona demiş ki; (Nereder?) بِحَيْثُ لَاطَاعَةِ رَسُولِ (Nereder?) لَمْ أَفْرُغْ مِنْهَا بَعْدُ Bu itaatten henüz boş kalamadım (Nereder?) فَكَيْفَ لَاطَاعَةِ أُولَى الْأَمْرِ Öyleyse emir sahibine (devlet başkanına) itaat için nasıl boş kalayım? فَجَعَلَ حَضْرَةَ الشَّيْخِ (İşte bu sözünde) غَيْرَ اطَاعَةِ (Nereder?) اطَاعَةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ Hak Teâla'ya itaati (Nereder?) اِطَاعَةِ الرُّسُولِ Resûle itaatten farklı وَهَذَا الْكَلَامُ Bu söz İstikâmetten بَعِيدٌ عَنِ الْإِسْتِقَامَةِ İstikâmetten uzaktır وَتَحَاشَوْنَ الْاِحْوَالِ Halleri istikâmet üzere olan büyükler Kaçınırlar (Nereder?) وَبَيِّنُوا لَنَا الْاِحْوَالِ Bu söz gibilerinden Ve bilirdi ki; (Nereder?) أَنَّ اللَّهَ Resûlü'ne itaat (Nereder?) فِي اطَاعَةِ رَسُولِهِ Hak Teâla'ya itaat etmek (Nereder?) اِطَاعَةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ Şeriat'ın, Tarikat'ın (Nereder?) فِي جَمِيعِ مَرَاتِبِ الشَّرِيعَةِ وَالطَّرِيقَةِ وَالْحَقِيقَةِ (Nereder?) وَتَعْتَقِدُونَ Ve inanırlar ki; (Nereder?) أَنَّ اطَاعَةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ Hak Teâla'ya itaat (Nereder?) فِي غَيْرِ اطَاعَةِ رَسُولِهِ (Nereder?) فِي Allah Resûlü'ne itaatin dışında (bir itaat) عَنِ الشَّيْخِ بِلَدَةِ مِهْنَةِ (Nereder?) وَنَقَلَ Ve yine nakledilmiştir ki; (Nereder?) اَيْضًا سَاطِئًا Mihnede Beldesi'nin şeyhi الْحَيَّرَ أَبَا سَعِيدٍ أَبَا الْخَيْرِ Şeyh Ebû Sâid, Ebû Hayr وَاحِدٌ مِنْ أَجَلَّةِ (Nereder?) وَكَانَ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ Bir meclis kurmuş (Nereder?) فَذَخَلَ فِي ذَلِكَ الْاِثْنَاءِ Horasan seyyidlerinden saygın birisi سَادَاتِ خِرَاسَانَ

içeri girmiş *(Nasıl?)* *Tesâdüfen* *(Xîmet)* *حَالِ الْمَجْدُوبِ* Hâlin yoğunluğunu
 yaşayan bir meczûp *فَقَدَّمَهُ الشَّيْخُ* Şeyh o meczûbu tercih etmiş *(Xîmet)* *عَلَى السَّيِّدِ الْأَجَلِّ*
 Bu değerli seyyide *فَقَالَ السَّيِّدُ* Seyyide demiş ki; *فَلَمْ يَحْسُنْ ذَلِكَ* Bu hâl hoş görünmemiş *(Xîmet)*
بِوَاسِطَةِ مَحَبَّةٍ Sana olan saygı *إِنَّ تَعْظِيمَكَ* Şeyh de seyyide demiş ki;
 Allah ona *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* Allah Resûlü'ne olan muhabbet sebebiyledir
 salât ve selam eylesin *وَتَعْظِيمَ هَذَا الْمَجْدُوبِ* Bu meczûba olan saygıysa
 Halleri *وَالْأَكَابِرُ الْمُسْتَقِيمُوا الْأَحْوَالِ* Allah'a olan muhabbet sebebiyledir
أَيْضًا هَذَا الْقِسْمُ مِنَ Câiz görmezler *(Neyi?)* *لَا يُحَوِّزُونَ* Bu tür bir ayırımı da *وَيَرَوْنَ*
 Hak *غَلَبَةَ مَحَبَّةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ* Ve görürler *(Neyi?)* *عَلَى مَحَبَّةِ رَسُولِهِ* Resûlü'ne olan sevgiye
سَكِرَ مِنْ سَكْرِ الْحَالِ Ona salât-ü selam olsun *(Neden görürler?)* *وَالسَّلَامُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ*
 halinden *شَيْئًا غَيْرَ الْفُضُولِ* Ve onu kabul etmezler *(Ne olarak?)* *وَلَا يَتَقَدَّرُهَا*
 başka bir şey olarak *أَنْ يُعْلَمَ* Ancak bilinmesi gerekir *(Neyi?)* *هَذَا الْقَدْرُ* Şu
 kadarı ki; *كَمَالٍ غَالِبَةٍ فِي مَقَامِ الْكَمَالِ* Hak Teâla'nın muhabbeti de *أَنَّ مَحَبَّةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ*
 Makamı'nda üstündür *الَّذِي هُوَ* Ki o, Kemal Makamı; *مَرْتَبَةُ الْوَلَايَةِ* Velâyet Mertebesi'dir
 Tekmil *غَالِبَةٍ فِي مَقَامِ التَّكْمِيلِ* Allah Resûlü'nün muhabbeti de *وَمَحَبَّةِ الرَّسُولِ*
 Makamı'nda üstündür *الَّذِي فِيهِ* Ki bu makamda *نُصِيبُ مِنَ مَقَامِ النَّبُوَّةِ* Nübüvvet
 Makamı'ndan nasip vardır *بَنَّا اللَّهُ سُبْحَانَهُ* Allâh-u Teâla, bizleri sabit eylesin *(Ne üzere?)*
عَيْنِ اطَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ Ki bu itaat üzere *الَّتِي هِيَ* Allah Resûlü'ne itaat üzere *عَلَى اطَاعَةِ الرَّسُولِ*
 Allâhu Teâla'ya itaatin aynısıdır.

